

Utbildnings- och kultursociologiska studier av konstnärer och konstutbildningar i Sverige 1945-2007

Förord

Ett stort tack riktas till Ole Hammerslev och övriga i redaktionen för Praktiske Grunde för att vi fått erbjudandet att sätta samman flera artiklar kring konstnärliga utbildningar och konstfältet med utgångspunkt i vårt pågående projekt *Konsten att lyckas som konstnär. Socialt ursprung, kön, utbildning och karriär 1945-2007*, finansierat av Vetenskapsrådet, Utbildningsvetenskapliga kommittén, projektperiod 2006-2009. Det har tvingat oss att göra en sammanfattning av var vi står i dagsläget, ett slags halvtidsbokslut. Det har inte varit lätt, men det har varit nödvändigt för att bringa lite ordning i det kreativa kaos som ett månghövdat flerdisciplinärt projekt lätt hamnar i: under dess hatt arbetar forskare från inte mindre än fem olika platser – ekonomisk historia, konstvetenskap, utbildningssociologi, socialantropologi och matematik – sida vid sida.

Vi har således tagit tillfället i akt att uppdatera vår ursprungliga projektbeskrivning så att den bättre överensstämmer med de vägar vi faktiskt slagit in på. Huvudsyftet är fortfarande att studera rekryteringen till konstnärliga utbildningar på olika nivåer inom utbildningssystemet och, för att vara mer precis, utforska relationerna mellan å ena sidan socialt ursprung och konstnärlig utbildning och å andra sidan mellan utbildningsinstitutionerna och det konstnärliga produktionsfältet. Några av de vägar som pekades ut i projektsökan ledde in i återvändsgränder och har därför utgått. Andra har som sagt tillkommit. Förhoppningsvis ger den inledande artikeln (Historiska och sociologiska studier av konstnärliga utbildningar och konstens fält) en översiktlig idé om vad vi vill åstadkomma med projektet.

Vi har också försökt beskriva hur vi gått till väga för att samla in material för den omfattande prosopografiska – eller kollektivbiografiska – studien över samtliga elever på Kungl. Konsthögskolan i Stockholm åren 1939-1986 och samtliga ledande konstnärer i Sverige åren 1945-2007. För att undvika alltför mycket torrsim presenterar vi även några preliminära resultat (se den andra artikeln: En prosopografisk studie över konsthögskoleelever och konstnärer 1939-2005).

Två artiklar diskuterar resultat från intervjustudier. Den ena texten baseras på intervjuer med före detta elever vid Kungl. Konsthögskolan i Stockholm under främst 1950- och

1960-talen ("Det enda möjliga"). Den andra texten behandlar en yngre generation konstnärstudenter, de som gick på skolan främst under 1980-talet och som kom att träda in i fältet när postmodernismen fick sitt genombrott ("In som ett lejon, ut som ett svin").

Den femte och avslutande artikeln (Om frihet, begåvning och karismatiskt lärande inom den högra bildkonstnärliga utbildningen) är huvudsakligen ett bidrag från ett systerprojekt, *Konsthögskolor som kunskapsförmedlare*, lett av Marta Edling och Maria Görts, och diskuterar antagning till och undervisning vid högre konstnärliga utbildningar samt den sociala rekryteringen till dessa.

Martin Gustavsson och Mikael Börjesson
Stockholm, årets sista dag 2007

Vi som har medverkat:

Barbro Andersson, doktorand vid konstvetenskapliga institutionen, Stockholms universitet. Färdigställer för närvarande avhandlingen *Konsten att göra sig märkvärdig. En studie av det konstnärliga produktionsfältet i Sverige i början av 1990-talet* om de sociala betingelserna för att på olika sätt erövra erkännande som konstnär. Ingår sedan 1991 i forskningsgruppen för utbildnings- och kultursociologi (SEC) vid Uppsala universitet. Medverkar i projektet *Konsten att lyckas som konstnär*.

Mikael Börjesson, forskare och lektor vid Institutionen för utbildning, kultur och media, Uppsala universitet. Leder tillsammans med Donald Broady forskningsgruppen för utbildnings- och kultursociologi (SEC). Leder för närvarande projektet *Transnationella strategier inom den högre utbildningen* och ingår i projekten *Skolans kungsväg* och *Konsten att lyckas som konstnär*.

Marta Edling, forskare och lärare vid Konstvetenskapliga institutionen i Uppsala. Bedriver tillsammans med Maria Görts, lektor vid Högskolan i Dalarna, sedan 2000 ett större projekt, *Konsthögskolor som kunskapsförmedlare*, om den högre svenska bildkonstnärliga utbildningen under 1900-talet. Projektet är unikt i sitt slag, aldrig tidigare har dessa utbildningars moderna historia skrivits. Ingår i referensgruppen till projektet *Konsten att lyckas som konstnär*.

Raoul Galli, doktorand vid Socialantropologiska institutionen, Stockholms universitet. Avhandlingsprojekt – *Sociala och mentala strukturer i reklamvärlden* – bygger på erfarenheter från ett årslångt fältarbete på en internationell reklambyrå i Stockholm. Deltar sedan 2006 inom projektet *Konsten att lyckas som konstnär*.

Martin Gustavsson, forskare och studierektor vid Ekonomisk-historiska institutionen, Stockholms universitet. Är även knuten till forskningsgruppen för utbildnings- och kultursociologi (SEC) och leder för närvarande projektet *Konsten att lyckas som konstnär. Socialt ursprung, kön, utbildning och karriär 1945-2007*.

Andreas Melldahl, forskningsassistent vid Institutionen för utbildning, kultur och media, Uppsala universitet. Assisterar, förutom i projektet *Konsten att lyckas som konstnär*, även i projektet *Transnationella strategier inom den högre utbildningen*.

Christina G. Wistman, doktorand i Konst- och bildvetenskap vid Göteborgs universitet och intendent för konstsamlingarna vid Prins Eugens Waldemarsudde i Stockholm. Disputerar i slutet av mars 2008 på en avhandling som behandlar konstsamlade ur ett sociologiskt perspektiv. Arbetar även inom projektet *Konsten att lyckas som konstnär*.